

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR
STARFSMANNA
SVEITARFÉLAGA
A-DEILD

TRYGGINGAFRÆÐILEG ATHUGUN 2018

2019-04-28

TBG ehf.

Tryggingastærðfræðistofa Bjarna Guðmundssonar ehf.
Grensásvegi 7 – 108 Reykjavík

Til stjórnar og framkvæmdastjóra
Lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga

2019-04-28

Eftirfarandi tryggingafræðileg athugun á stöðu A-deildar Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga í lok árs 2018 er unnin að beiðni stjórnar sjóðsins í samræmi við ákvæði 6. greinar samþykktu sjóðsins. Athugunin er gerð í samræmi við ákvæði l. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana frá árinu 2002. Tryggingafræðileg athugun var síðast gerð miðað við stöðu deildarinnar í lok árs 2017.

Í tryggingafræðilegri athugun felst samanburður á verðmæti eigna sjóðsins og iðgjalda við þær skuldbindingar til greiðslu lífeyris sem leiða af samþykktum sjóðsins. Lög um starfssemi lífeyrissjóða og samþykktir sjóðsins setja vikmörk fyrir þann mun sem heimill er milli eignaliða og skuldbindinga.

Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga starfrækir þrjár samtryggingardeildir, A-, V- og B-deild. Er hér eingöngu fjallað um skuldbindingar og eignir í samtryggingu í A-deild sjóðsins. Miklar breytingar voru gerðar á samþykktum deildarinnar á árinu 2017. Almennur eftirlaunaaldur var ákveðinn 67 ár og réttindaöflun háð aldri þegar iðgjald er greitt. Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.6.2017 geta þó að uppfylltum skilyrðum öðlast rétt samkvæmt fyrra réttindakerfi. Til að tryggja þá réttindaöflun greiddu launagreiðendur framlög til sjóðsins á árinu 2017. Með framlögunum var stefnt að því að jafna áfallna tryggingafræðilega stöðu, og tryggja réttindaöflun til samræmis við eldra kerfi fyrir þá sjóðfélaga sem rétt eiga til þess. Iðgjald til sjóðsins var samhliða lækkað í 15,5% úr 16%. Samþykktum sjóðsins var breytt á árinu 2018 en þær breytingar voru ekki taldar hafa áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins.

Mat á skuldbindingum byggir á upplýsingum um réttindi sjóðfélaga úr réttindabókhalda sjóðsins sem sjóðurinn lét í té. Við mat eignaliða er einnig stuðst við upplýsingar fengnar úr ársreikningi og fjárhagsbókhalda sjóðsins.

Helstu reikniforsendur sem notaðar eru við athugunina eru :

Raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% árlega
Lífslíkur sjóðfélaga : samkvæmt reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum árin 2010-2014
Lífslíkur rétthafa : samkvæmt íslenskri reynslu 2010-2014
Örorkulíkur sjóðfélaga : Eftir reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum 2011-2016, með sérstakri aðlögun A- og V-deild Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga

Forsendur eru breyttar frá síðustu tryggingafræðilegri athugun og valda breyttar forsendur töluverðri breytingu á mati skuldbindinga. Breytingin er til hækkunar á mati skuldbindinga og veldur versnandi stöðu deildarinnar.

Skuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem greidd hafa verið til sjóðsins vegna iðgjaldatímabíla fram til loka 2018 kallast áfallnar skuldbindingar. Heildar lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru skuldbindingar sjóðsins þegar einnig er ætlað fyrir réttindum vegna ógreiddra iðgjalda núverandi sjóðfélaga og lúta ákvæði laga um heimil vikiörk eigna og skuldbindinga að mun á heildarskuldbindingum og endurmetnum eignum að viðbættu verðmæti iðgjalda.

Er niðurstaða athugunarinnar að verðmæti eigna sjóðsins að meðtöldum iðgjöldum en frádragnum kostnaði vegna fjárfestinga og rekstrar reiknast 297.838,6 milljónir og skuldbindingar vegna lífeyris og rekstrarkostnaðar 312.982,4 milljónir. Skuldbindingar umfram eignir reiknast því 15.143,8 milljónir, eða 4,8% af skuldbindingum.

Staða A-deildar sjóðsins er innan þeirra marka sem áskilin eru í l. 129/1997 um stöðu lífeyrissjóða

Nánari grein er gerð fyrir forsendum, reikniaðferðum og niðurstöðum hér á eftir. Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum ber að skoða sem vænta niðurstöðu úr reiknilíkani þar sem byggt er á forsendum sem eru háðar óvissu. Mismunur milli niðurstöðu reiknilíkansins og raunveruleika geta komið fram bæði vegna tilviljanasveiflna, einkum þegar sá hópur sem reiknað er fyrir er lítill, og einnig vegna þeirrar miklu óvissu sem er um forsendur sem notaðar eru. Forsendur reiknilíkansins lúta að vöxtum, dánarlíkum og fleiru áratugi fram í tímann og því nánast óhjákvæmilegt að frávik komi fram frá þeim forsendum sem reiknað er eftir.

Virðingarfyllst,

Bjarni Guðmundsson, tryggingastærðfræðingur

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR STARFSMANNA SVEITARFÉLAGA A-DEILD

Brú Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga (Brú) var stofnaður 28. júlí 1998 með samningi á milli BHM og BSRB fyrir hönd hlutaðeigandi stéttarféлага annars vegar og hins vegar Sambands íslenskra sveitarfélaga fyrir hönd fjölmargra sveitarfélaga. Sjóðurinn fékk starfsleyfi í desember 1998. Upprunalegt nafn sjóðsins var Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga, en nafni hans var breytt í Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga á árinu 2016.

Stofnsamningurinn fól sömuleiðis í sér kjarasamning milli hlutaðeigandi aðila þar sem samið var um skylduaðild starfsmanna í hlutaðeigandi stéttarfélögum. Fulltrúar stofnaðila eiga sæti í stjórn sjóðsins og allir sjóðfélagar eiga rétt á setu á aðalfundum lífeyrissjóðsins með málfrelsi og tillögurétt. Breytingar á samþykktum lífeyrissjóðsins varða skuldbindingar hans gagnvart öllum sjóðfélögum. Þar af leiðandi verða breytingar á samþykktum að hljóta samþykki stofnaðila sjóðsins, Sambands íslenskra sveitarfélaga, BSRB og BHM. Á milli eftirtalinna aðila er í gildi kjarasamningur um skylduaðild hlutaðeigandi starfsmanna að Brú lífeyrissjóð:

Aðildarfélag BHM

Aðildarfélag BSRB

Samband íslenskra sveitarfélaga og Launanevnd sveitarfélaga

Kennarasamband Íslands

RÉTTINDAÁKVÆÐI

Réttindi sjóðfélaga til lífeyris og skylda þeirra til greiðslu iðgjalda til sjóðsins fara eftir ákvæðum samþykktá sjóðsins sem fengu staðfestingu fjármálaráðuneytis í ágúst 2018.

Sjóðfélagar í A-deild geta þeir starfsmenn sveitarfélaga, stofnana þeirra eða fyrirtækja svo og samlaga sveitarfélaga 16-70 ára orðið sem ráðnir eru samkvæmt kjarasamningi milli aðildarfélaga BSRB eða Bandalags háskólamanna annars vegar og sveitarfélaga, stofnana þeirra, fyrirtækja eða samlaga sveitarfélaga hins vegar. Einnig eiga framkvæmdastjórnar sveitarfélaga og stjórnendur stofnana og fyrirtækja á vegum sveitarfélaga rétt til aðildar að A-deild. Þá er sjóðsstjórn heimilt að veita aðild að A-deild starfsmanni sem ekki á rétt til aðildar samkvæmt framangreindu.

Lífeyrisréttindi sem sjóðurinn veitir í A-deild eru ævilangur ellilífeyrir frá 67 ára aldri, örorkulífeyrir ef sjóðfélagi verður fyrir orkutapi sem trúnaðarlæknir sjóðsins metur 40% eða meira, makalífeyrir til maka sem sjóðfélagi lætur eftir sig við andlát sem greiðist að lágmarki í fimm ár eða meðan yngsta barn sem maki hefur á framfæri og sjóðfélagi framferði áður er yngra en 22 ára. Ef maki er fæddur fyrir 1945 er makalífeyrir ævilangur, þó með skerðingu ef maki er fæddur eftir 1925. Barnalífeyrir greiðist vegna fráfalls sjóðfélaga eða töku örorkulífeyris. Makalífeyrisréttur er 50% af ellilífeyrisrétti.

Iðgjöld til deildarinnar eru 15,5% af launum.

Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.6.2017 geta að uppfylltum skilyrðum átt rétt til ekki lakari réttindöflunar en fyrra réttindakerfi tryggði. Fyrra réttindakerfi var miðað við 65 ára lífeyrisaldur og lífeyrisréttindi miðuð við laun sem greitt hefur verið af til sjóðsins og ávannst fyrir hvert iðgjaldaár elli- og örorkulífeyrisréttur sem er 1,9% af launum sem greitt er af, verðtryggt með vísitölu neysluverðs.

Þessi réttindi eru tryggð með sérstakri fjármögnun, Lífeyrisaukasjóðs eða Lífeyrisaukaiðgjaldi hafi launagreiðandi ekki reitt fram greiðslu til Lífeyrisaukasjóðs.

GÖGN

Úr tölvukerfum sjóðsins fengust upplýsingar um iðgjaldagreiðslur, val á leið og öflun lífeyrisréttinda hvers sjóðfélaga árin 1999 til 2018, miðað við verðlag í janúar 2019.

Fyrir alla sjóðfélaga fengust einnig upplýsingar um aldur og kyn. Einnig fengust upplýsingar um lífeyrisþega hjá, fjárhæð og tegund lífeyris, og aldur og kyn lífeyrisþega.

Með því að fella úr skrá um áunnin réttindi látna og þá sjóðfélaga sem farnir eru að taka lífeyri fást áunnin réttindi annarra en lífeyrisþega.

Við áætlun vegna framtíðar eru iðgjaldagreiðslur færðar til verðlags í janúar 2019 með hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar frá meðaltali ársins.

Við áætlun um framtíðariðgjöld vegna iðgjaldatímabíla 2019 og síðar sem núverandi sjóðfélagar eiga eftir að greiða til sjóðsins er miðað við að allir þeir sem öðluðust réttindi á árinu 2018 muni halda áfram að ávinna sér sömu réttindi til framtíðar, að teknu tilliti til verðlagsbreytinga sbr. hér að framan, þó ekki eftir að almennum eftirlaunaaldri, 65 árum, er náð. Er þessi hópur sjóðfélaga kallaðir virkir sjóðfélagar en aðrir þeir sem eiga réttindi í sjóðnum og ekki eru lífeyrisþegar kallaðir óvirkir sjóðfélagar. Eigi sjóðfélagi réttindi í lífeyrisaukakerfi er reiknaður sá réttur sem betri er (þar sem skuldbinding reiknast hærrí).

Úr ársreikningum sjóðsins fengust upplýsingar um kostnað við rekstur síðastliðin þrjú ár og auk þess um eignastöðu sjóðsins og úr verðbréfakerfi eru fengnar upplýsingar um greiðslukjör skuldabréfa og gengi eigna með breytilegar tekjur á markaðsverði.

Iðgjaldagreiðslur í réttindakerfi vegna ársins 2018 hafa verið bornar saman við iðgjaldagreiðslur samkvæmt ársreikningi og lífeyrisgreiðslur desember 2018 bornar saman við lífeyrisgreiðslu ársins samkvæmt ársreikningi. Þá hafa upplýsingar um réttindi sjóðfélaga verið borin saman við samsvarandi upplýsingar frá athugun fyrra árs.

Hafa þessar athuganir ekki bent til annars en að byggja megi mat skuldbindinga sjóðsins á þeim gögnum sem fyrir liggja úr réttindakerfi, en gögn hafa ekki verið sannreynð með samanburði við frumgögn eða öðrum hætti en þeim sem hér er lýst.

REIKNIFORSENDUR OG -AÐFERÐIR

Reikniforsendur fyrir tryggingafræðilegar athuganir íslenskra lífeyrissjóða eru tilgreindar í lögum 129/1997 og reglugerð 391/1998 sem fjármálaráðherra setur með heimild í fyrrgreindum lögum. Tryggingafræðingi er heimilt að víkja frá þessum

staðalforsendum ef talið er að sérstakar aðstæður í viðkomandi sjóð verði þess valdandi að aðrar forsendur eigi betur við.

Engu að síður skal einnig reiknað eftir staðalforsendum og sú niðurstaða birt til samanburðar.

Á árinu 2018 samþykkti Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga nýjan reiknigrundvöll fyrir mat eftirlauna- og örorkuskuldbindinga fyrir íslenska lífeyrissjóði. Grundvöllurinn er byggður á athugun sem náði til allra íslenskra lífeyrissjóða. Er mat skuldbindinga miðað við hinn nýja reiknigrundvöll, aðlagðan að reynslu A- og V-deildar Brúar. Á þetta við um bæði lífs- og örorkulíkur.

Ýmis nýmæli er að finna í athuguninni, um mat á lífslíkum er byggt eingöngu á reynslu sjóðfélaga lífeyrissjóða en ekki þjóðarinnar allrar, lagt er mat á endurhæfingarlíkur með beinum hætti og loks er gert ráð fyrir mismunandi lífslíkum öryrkja og annarra.

Athuganir á niðurstöðum hins nýja reiknigrundvallar Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga fyrir einstaka lífeyrissjóði sýndu að til að aðlaga niðurstöður fyrir einstaka sjóði nægir almennt að aðlaga nýgengi örorku fyrir hvern sjóð, en lífslíkur og endurhæfingartíðni séu ekki ólík milli sjóða þegar tekið hefur verið tillit til áhrifa örorku. Fyrir A- og V-deild Brúar er miðað við 57% af nýgengi örorku fyrir karla og 75% fyrir konur. Nýjar forsendur fela í sér nokkra hækkun á mati örorkuskuldbindinga og einnig verður töluverð hækkun á mati eftirlaunaskuldbindinga, bæði af því að nú er aðeins horft til lífslíkna þeirra sem eiga rétt í lífeyrissjóðum en ekki til þjóðarinnar allrar, og svo reiknast auknar lífslíkur í hópi þar sem öryrkjar eru fáir.

Giftingarlíkur og meðalaldur maka eru samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá. Þá er um fjölda barna byggt á íslenskum barneignalíkum.

Breyttar forsendur valda umtalsverðum breytingum á mati skuldbindinga. Í fylgiskjöllum er einnig sýnt mat skuldbindinga eftir sömu forsendum og á síðasta ári.

Lífeyrisréttindi eru eins og áður sagði verðtryggt miðað við vísitölu neysluverðs og er gert ráð fyrir að vextir verði 3,5% umfram hækkun vísitölnnar.

Árlegur rekstrarkostnaður er áætlaður sem meðaltal kostnaðar árin 2016-2018, uppfært til verðlags í lok árs 2018 (gildi vísitölu neysluverðs til verðtryggingar í janúar 2019) og ætlað fyrir sama kostnaði í 50 ár núvirt með sömu vöxtum og lífeyrisskuldbindingar. Rekstrarkostnaði er skipt milli áfallinna réttinda og framtíðar í hlutfalli við mat skuldbindinga og iðgjalda. Reglugerð um tryggingafræðilegar athuganir gerir ráð fyrir að til lækkunar á eign sé færður áætlaður skrifstofu- og stjórnunarkostnaður vegna fjárfestinga til framtíðar skuli sú áætlun byggð á þeirri fjárhæð sem færð er í ársreikning sjóðsins sem skrifstofukostnaður undir fjárfestingargjöldum. Vegna breytinga á reglum um ársreikninga er þó frá og með ársreikningi 2016 hætt að færa skrifstofu- og stjórnunarkostnað sem sérstakan lið undir fjárfestingargjöldum, og sá kostnaður færður undir rekstrarkostnað. Er því liðurinn fjárfestingargjöld fallin niður við tryggingafræðilega athugun 2018. Heildar mat kostnaðar er þó líkt og var. Í framsetningu eigna og skuldbindinga í tryggingafræðilegri athugun eftir reglum um ársreikninga er mat á rekstrarkostnaði dregið frá eignum, í stað þess að vera talið með skuldbindingum.

Samkvæmt reglum um framsetningu ársreikninga er mat á rekstrarkostnaði dregið frá eignum í stað þess að vera reiknað með skuldbindingum og er þeirri reglu fylgt í þessari skýrslu.

Ofangreindar forsendur og aðferðir við mat skuldbindinga eru í samræmi við ákvæði reglugerðar 391/1998 um reikniforsendur við tryggingafræðilegar athuganir.

Skuldbindingar eru metnar á tvo vegu. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuldbindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn við það vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir sbr. umfjöllun í kaflanum um gögn hér að framan. Samtala áfallinna- og framtíðarskuldbindinga nefnist heildarskuldbinding lífeyrissjóðsins. Við mat skuldbindinga er fyrir lífeyrisþega miðað við úrskurðaðan lífeyri í desember 2018, á verðlagi jan. 2019.

Fyrir aðra sjóðfélaga en lífeyrisþega er reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt ákvæðum samþykktja sjóðsins miðað við réttindi og greidd iðgjöld 2018.

Þegar verðmæti framtíðariðgjalda og skuldbindingar vegna þeirra eru reiknuð er miðað við óbreyttar iðgjaldagreiðslur núverandi sjóðfélaga til starfsloka frá því sem var á árinu 2018. Þannig er ekki gert ráð fyrir launahækkunum umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar.

Lífeyrisaldur er settur 67 ár, eða aldur sjóðfélaga sé hann hærri. Eins og áður sagði er metinn fyrir sjóðfélaga sem rétt eiga í lífeyrisaukakerfi sá réttur sem myndar hærri skuldbindingu, aldurháður eða jafn, og á það bæði við um áunninn rétt og réttindi til framtíðar.

Eignir sjóðsins sem bera fastar tekjur eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verðbólgu markmið Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%. Þá eru eignir með breytilegar tekjur, skráðar á skipulegum markaði, metnar á því sem lægra er, markaðsverði í árslok eða meðaltali markaðsverðs síðustu þriggja mánaða ársins.

Þau frávík sem með þessu koma fram frá bókfærðu verði eignanna í ársreikningi eru skráð sem endurmat eigna.

NIÐURSTÖÐUR

Eftirfarandi tafla sýnir skiptingu lífeyrisskuldbindinga eftir tegundum lífeyris, og hvort um er að ræða áunnin réttindi eða áætlaða réttindaöflun vegna framtíðariðgjalda.

Tafla I. Tryggingafræðileg staða A-deildar Brúar 2018 – fjárhæðir í milljónum			
Eignir	Áunnið	Framtíð	Heildar
Eignir:	171.484,1		171.484,1
Endurmat – Skuldabréf	-7.121,5		-7.121,5
Hlutabréf	-155,1		-155,1
Iðgjöld:		133.631,0	133.631,0
Samtals:	164.207,6	133.631,0	297.838,6
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir:	125.771,5	139.381,2	265.152,7
Örorkulífeyrir:	11.274,5	18.391,3	29.665,8
Makalífeyrir:	4.051,8	4.716,7	8.768,5
Barnalífeyrir:	281,9	2.486,5	2.768,4
Rekstrarkostnaður:	2.133,5	4.493,5	6.626,9
Samtals:	143.513,2	169.469,2	312.982,4
Mismunur:	20.694,4	-35.838,2	-15.143,8
Hlutf. af skuldb.	14,4%	-21,1%	-4,8%

Staða sjóðsins versnar töluvert á árinu. Í lok árs 2017 var heildarstaða sjóðsins neikvæð, -1,1% en áfallin staða jákvæð um 21,3%.

Breytingu á stöðu sjóðsins má einkum rekja til þess að nú er reiknað með öðrum forsendum en þeim sem lagðar voru til grundvallar þegar framlög og iðgjöld til sjóðsins voru ákveðin í tengslum við breytingu samþykktá 2017.

Lífeyrisaukasjóður sýnir nú verulegan halla þegar reiknað er eftir nýjum forsendum.

FYLGISKJÖL

---

1. Óvirkir sjóðfélagar, fjöldi og áunnin réttindi eftir aldri og kyni
2. Virkir sjóðfélagar, fjöldi, áunnin réttindi og iðgjöld eftir aldri og kyni
3. Lífeyrisþegar
- 4.1 Tryggingafræðileg staða 2018, reiknuð með sömu forsendum og 2017
- 4.2 Tryggingafræðileg staða 2018
- 4.3 Tryggingafræðileg staða 2018, framsetning eftir reglum um ársreikninga
- 4.4 Tryggingafræðileg staða 2018 reiknuð með staðalforsendum
5. Samanburður við framreiknaða stöðu frá 2017
6. Breyting á áföllnum lífeyrisskuldbindingum
7. Staða Lífeyrisaukasjóðs